

Raadsfractie
D66, mevr. Meryem Çimen

Ons kenmerk 2019/711439
Datum 15 oktober 2019
Afdeling Omgevingsbeleid
Contact M.Plantaz
Telefoon 023-5113517

Onderwerp: Beantwoording raadsvragen ex art 38 RvO D66 betreffende de uitrol van 5G in relatie tot gezondheidsklachten.

Geachte mevrouw,

Op 3 september heeft u vragen gesteld ex art. 38 RvO over de uitrol van 5G in relatie tot gezondheidsklachten.

Met deze brief geven wij antwoord op uw vragen. Hieronder is uw vraag steeds cursief weergegeven waarna het antwoord van het college volgt. Voor een compleet beeld van de context voegen wij uw brief bij deze antwoordbrief.

- Er wordt geschat dat er 500.000 mensen in Nederland gevoelig zijn voor straling van bijv. 3G, 4G en wifi en daar (fysieke) gezondheidsklachten door ervaren en zich zorgen maken over de uitrol van 5G. Kunt u aangeven hoeveel mensen in Haarlem aangeven gezondheidsklachten door straling te ervaren?*

Antwoord:

Het college zet vraagtekens bij de in de inleiding van de vraag genoemde schatting van 500.000 stralingsgevoeligen in Nederland, afkomstig van de Stichting Elektro Hypersensitiviteit, waarvoor een wetenschappelijke onderbouwing ontbreekt.

Een exact antwoord op de vraag hoeveel mensen in Haarlem aangeven gezondheidsklachten door straling te ervaren is niet mogelijk, omdat daarvoor inzicht in medische gegevens (klachten bij artsen) zou moeten worden verkregen.

Wel is in de Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen van de GGD Kennemerland 2016 de vraag meegenomen of mensen bezorgd zijn over hun gezondheid vanwege het wonen in de buurt van zendmasten voor radio en TV of bij antennes voor mobiele telefoons. De resultaten zijn te vinden in de Gezondheidsatlas Kennemerland (onderwerp Fysieke omgeving/Leefbaarheid).

Voor Haarlem waren de resultaten:

- 6% is bezorgd over zijn/haar gezondheid door zendmasten in de buurt,
- 14% is dat niet;

- de overige 80% gaf aan niet in de buurt van een zendmast/antenne te wonen zodat deze bezorgdheid niet van toepassing was.

De Gezondheidsmonitor wordt om de vier jaar uitgevoerd waardoor geen recentere percentages bekend zijn.

Voorts kan worden aangegeven hoeveel mensen via vragen aan de GGD en gemeente aangaven zorgen te hebben over gezondheidseffecten van straling (formeel Elektro-Magnetische Velden E.M.V) van antennes en/of wifi. Daarbij is niet in alle gevallen duidelijk of door vragensteller ook daadwerkelijk gezondheidsklachten worden ervaren of dat het om algemene zorgen over mogelijke risico's van straling/E.M.V. gaat.

De GGD Kennemerland houdt een registratie bij van meldingen bij haar van inwoners van Haarlem, die vragen hebben en/of (gezondheids)klachten ervaren, die zij relateren aan antennes voor mobiele telefonie:

- in 2019: 3 vragen,
- in 2018: 3 vragen,
- in 2017: 2 vragen,
- in 2016: 4 vragen,
- in 2015: 2 vragen.

In ongeveer de helft van deze gevallen werd door melder een link gelegd met ervaren gezondheidsklachten.

Bij de gemeente Haarlem zijn vanaf 2016 (ingang huidig registratiesysteem) tot nu 10 meldingen/vragen over gezondheidseffecten van straling en antennes binnengekomen via het Klanten Contact Centrum, waarvan 8 in 2016 en 2 in 2018. In ongeveer de helft van de gevallen legde de vragensteller daarbij een relatie met ervaren gezondheidsklachten.

Via andere kanalen -bijvoorbeeld brieven/e-mails aan college en/of raad, of ambtelijke contacten, zijn er nog ongeveer 12 vragen/meldingen binnengekomen vanaf 2016. Een deel hiervan betreft vermoedelijk gecoördineerde schrijfcampagnes, gelet op overeenkomsten qua tekst. In 3 gevallen betreft het Haarlemmers die aangaven zelf gezondheidsklachten door straling te ervaren.

In bovenstaande opgave kunnen dubbeltellingen zitten omdat meldingen/vragen die bij de gemeente binnenkomen deels naar de GGD worden overgezet.

2. *Zo niet, zou het thema gezondheidsklachten gekoppeld aan straling/EHS kunnen worden meegenomen in het kader van bijvoorbeeld de gezondheidsatlas of andere monitors?*

Antwoord:

Sommige mensen ervaren gezondheidsklachten, zoals hoofdpijn, vermoeidheid en concentratieverlies, die zij toeschrijven aan de nabijheid van bronnen van elektromagnetische velden ("straling"). Voor een veronderstelde overgevoeligheid voor elektromagnetische velden wordt soms

de term Elektro Hyper Sensitiviteit (EHS) gebruikt. De genoemde algemene gezondheidsklachten komen veel voor, ook bij mensen die niet in de buurt zijn van elektromagnetische velden. De ervaren klachten zijn op zichzelf reëel en kunnen ernstig zijn en de kwaliteit van leven nadelig beïnvloeden. Zoals in antwoord op vraag 1 is aangegeven, wordt in de gezondheidsmonitor volwassenen/ouderen van de GGD al gevraagd naar *bezorgdheid* over gezondheid vanwege het wonen in de buurt van zendmasten voor radio en TV of bij antennes voor mobiele telefoons. De algemeenheid van de eerder genoemde klachten maakt het niet mogelijk met enige zekerheid te achterhalen of eventuele klachten daadwerkelijk worden veroorzaakt door elektromagnetische velden; noch in individuele situaties, noch in een monitor.

3. *Kunt u aangeven hoeveel antennes er zijn geplaatst in Haarlem?*

Antwoord:

Per juli 2019 stonden er antennes op 123 locaties in Haarlem.

4. *Zijn de antennes evenredig over de stad verdeeld?*

Antwoord:

De antennes zijn niet gelijkmatig (gelijke afstanden) verdeeld over de stad. De hoeveelheid antennes in een bepaald gebied hangt samen met de gevraagde capaciteit door de gebruikers van de mobiele netwerken. Waar veel mobiel verkeer geconcentreerd is (bijv. stadscentrum) zijn meer antennes nodig dan in minder drukke gebieden. Daarnaast speelt ook mee welke locaties beschikbaar zijn (hoogte en veel of weinig obstakels in de omgeving).

5. *Hoeveel van die antennes zijn vergunningsvrij?*

Antwoord:

Van de 123 locaties betreffen er 112 vergunningsvrije installaties.

In het Antenneconvenant 2010 – dat de afspraken tussen de Rijksoverheid, gemeentes (VNG) en de operators van mobiele netwerken bevat om de zorgvuldige plaatsing van bouwvergunningvrije antennes te borgen – is de afspraak opgenomen dat de operators ervoor zorg dragen dat de blootstelling van de bevolking aan elektromagnetische velden zo laag als redelijkerwijs mogelijk is, aldus de staatssecretaris van I enW.

6. *Kunt u aangeven wat er wordt verstaan onder ‘zo laag als redelijkerwijs mogelijk’? Meer specifiek, wat zijn de gestelde kaders daarvoor?*

Antwoord:

De omschrijving ‘zo laag als redelijkerwijs mogelijk’ betreft de veldsterkte van het radiosignaal dat gebruikt wordt voor o.a. mobiele telecommunicatie. Het is gewenst dat de veldsterkte van het telecommunicatiesignaal niet hoger is dan nodig om alle toepassingen met mobiele telecommunicatie goed te laten werken. Dit is gewenst om onnodige blootstelling te voorkomen, maar is ook in het belang van de operators, om storing door elkaar overlappende signalen van verschillende masten te voorkomen en vanuit kostenooptpunt (o.a. energiegebruik).

De kaders voor verspreiding van het signaal worden gevormd door de blootstellingslimieten die in 1998 zijn vastgesteld door de ICNIRP¹, en zijn opgenomen in het Nationaal antennebeleid en het Antenneconvenant. Deze normen worden vastgelegd in de Telecommunicatiewet bij de momenteel lopende wijziging van deze wet.

6a. Kunt u aangeven of dit op enige wijze wordt getoetst?

Antwoord:

Uit in opdracht van het Rijk uitgevoerde steekproefsgewijze metingen van de stralingsbelasting door het hele land blijkt dat waarden ruim beneden de limietwaarde blijven.

Toetsing hierop vindt plaats door het Agentschap Telecom. Er zijn al vele honderden metingen gedaan. Daarbij werd steeds voldaan aan de blootstellingslimieten.

Op straatniveau wordt in de meeste gevallen 0,5 tot 3 V/m gemeten. In een woning is dit 1 V/m. Dit is ver onder de strengste blootstellingslimiet van 28 V/m.

7. Kunt u aangeven wat de inbreng van Haarlem is (geweest) inzake het vernieuwen van het Antenneconvenant, gelet op het feit dat deze eind 2019 afloopt en de oproep van de VNG eind 2018?

Antwoord:

Haarlem heeft tot nog toe nog geen directe inbreng geleverd voor het te vernieuwen Antenneconvenant omdat het effectiever is te reageren op een concrete eerste tekstversie. Aan die tekst wordt komende weken door de VNG geschreven, waarbij ook Haarlem en een aantal andere gemeenten zullen meelesen. Bovendien komt er over de voorversie van het convenant nog een formele consultatieronde.

Haarlem heeft voorrang gegeven aan een meer integrale afstemming in MRA verband, in de werkgroep "5G in de MRA". Deze werkgroep heeft een visiedocument opgesteld dat wordt ingebracht in het overleg met het rijk over de uitrol van 5G.

Tevens heeft Haarlem deelgenomen aan de regionale gesprekstafel (Noord-Holland/Flevoland) op 9 oktober j.l., georganiseerd door het ministerie van Economische Zaken en Klimaat en de VNG. Zulke regionale gesprekstafels worden deze maand in het hele land gehouden. Ze zijn bedoeld om ons (gemeenten, telecombedrijven, rijk) goed voor te bereiden op wat er allemaal op ons afkomt met de uitrol van 5G en ons te verdiepen op een aantal thema's waaronder antennebeleid, gezondheidsaspecten en innovatiekansen. Het rijk haalt via deze weg vragen, bezwaren en suggesties op van de deelnemers om die te verwerken in beleid en regelgeving. Gemeenten en telecombedrijven ('operators') worden met elkaar in contact gebracht om samen te na te gaan waar knelpunten liggen en verbeteringen mogelijk zijn. Ook wordt onderzocht hoe stroomlijning in antennebeleid van gemeentes kan worden gebracht.

¹ ICNIRP= International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection

Aandachtspunt voor Haarlem in de MRA-werkgroep en aan de gesprekstafel was onder meer een actievere rol van het rijk in het informeren van burgers over de ontwikkelingen en uitrol van 5G, gezondheidseffecten van het publiek, ook in het kader van de uitrol van 5G. En vanuit welstand en regie-oogpunt acht Haarlem -met andere gemeenten- een door de telecombedrijven gewenste verhoging van de maximale vergunningsvrije masthoogte van 5 naar 7m onwenselijk.

Daarnaast heeft Haarlem -met name in een reactie in de consultatie over wijziging van de Telecommunicatiewet- bezwaar geuit tegen het kleiner worden van de mogelijkheden van regie door de gemeenten. Wat betreft de verplichting om infrastructuur en openbare gebouwen ter beschikking te stellen aan aanbieders is aangegeven dat de voorwaarden voor een aanvraag en de weigergronden duidelijk omschreven moeten worden. Eenzelfde nadere uitwerking is nodig van de mogelijkheid om aan de aanbieders gezamenlijk gebruik van een locatie en antenne-opstelpunten op te leggen. Hierbij dient rekening gehouden te worden met het feit dat technische randvoorwaarden en de gevolgen van 5G op dit moment niet duidelijk zijn en door de tijd heen kunnen veranderen door veranderende technologie en niet voorziene consequenties.

8. *Wat zijn de kaders voor antennes die wel vergunningsplichtig zijn?*

Antwoord:

Algemeen kader voor vergunningsplichtige en vergunningsvrije antenne(masten) vanuit gezondheidsoogpunt zijn de blootstellingslimieten van het ICNIRP, die bij de lopende wetswijziging in de Telecommunicatiewet worden vastgelegd. De gemeente is niet bevoegd op dit aspect eigen normen te stellen, noch is zij bevoegd gezag om blootstellingslimieten te toetsen of te handhaven. De aanvraag voor een vergunningsplichtige antenne(mast) wordt volgens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht getoetst aan:

- Het Bouwbesluit
- De redelijke eisen van welstand
- Het bestemmingsplan

Bij strijd met bestemmingsplan wordt getoetst of het bouwplan voldoet aan een goede ruimtelijke ordening, bijvoorbeeld aan:

- Ruimtelijke impact
- Beleid
- Belangenafweging

Haarlem maakt tot dusver zijn afwegingen per geval en heeft tot nog toe geen generiek gemeentelijk antennebeleid geformuleerd. De nieuwe regels en verplichtingen rond de uitrol van 5G zouden aanleiding kunnen vormen om hiertoe wel over te gaan, om meer duidelijkheid te scheppen naar inwoners en telecombedrijven. Hierover is meer inzicht wanneer de diverse aanpassingen in regelgeving in hun context

9. *Steeds meer gemeenten in Nederland zijn bezig met een zogenaamde Smart City strategie en er worden hiertoe, ook samen met de VNG en het ministerie van BZK, pilots voor opgezet in steden als Amsterdam, Eindhoven en Groningen. Heeft de gemeente Haarlem een Smart City strategie?*

Antwoord:

Haarlem heeft geen eigen Smart City strategie. Wel wordt gewerkt aan een Visie op innovatie en ICT, die daar waar relevant ook in de Omgevingsvisie verwerkt zal worden.

Zoals hiervoor aangegeven (antwoord op vraag 7) is Haarlem o.a. via de werkgroep 5G in de MRA goed aangehaakt bij de ontwikkelingen en standpuntbepaling over 5G in de regio en in het land waarbij ook veel kennisuitwisseling met andere steden over Smart City initiatieven, strategieën en kansen plaatsvindt.

9a. Wordt de uitrol van 5G daarbij betrokken?

Antwoord:

Zie vorig antwoord; dit is het centrale thema van het genoemde MRA overleg.

9b. En hoeveel extra antennes er nodig zullen zijn in Haarlem om 5G mogelijk te maken?

Antwoord:

Het is op dit moment niet mogelijk om aan te geven hoeveel extra antennes er uiteindelijk bij moeten gaan komen om alle mogelijkheden -grotendeels nog te ontwikkelen- van 5G te kunnen benutten, en in welk tempo.

De telecomaانبieders gaan er op dit moment van uit dat de bestaande opstelpunten voorsnog voldoende zijn voor de verspreiding van 5G via de banden van de 700/1400MHz. Op termijn wordt hierbij gedacht aan een mogelijke toename van circa 10 procent.

In een volgende stap wordt ook met hogere frequenties (3,5 GHz) maar zwakkere signalen gewerkt, waarvoor de afstand tussen zenders ('small cells') korter moet zijn (in een orde van 50m).

9c. Wordt daarbij nagedacht over eventuele lokaal te nemen maatregelen bij de uitrol van de benodigde infrastructuur voor 5G?

Antwoord:

Ja, zie vraag 9.

Hoogachtend,

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris,

de burgemeester,

J. Scholten

drs. J. Wienen